

Nieuwe conceptkerndoelen: het domein Betrokken bewegen 4

Oriënteren op beweegcontexten en Onderzoeken van beweegvoorkeuren

Dit is het vierde artikel van team Onderwijs van de KVLO in een reeks over de nieuwe conceptkerndoelen. Betrokken bewegen bestaat uit twee delen: oriënteren op beweeg- en sportculturen (A) en beweegidentiteit ontwikkelen (B). In de voorgaande artikelen werden de kerndoelen van de domeinen Leren bewegen en Samen bewegen toegelicht. In deze serie artikelen proberen we vanuit de KVLO deze nieuwe ontwikkeling in de kerndoelen te koppelen aan tot wat op heden als uitgangspunt is genomen. | Wiebe Faber, Oscar Scipio, Eric Swinkels en Simone de Vries

Op 21 november 2025 zijn definitieve conceptkerndoelen bewegen en sport officieel vastgesteld.

Dit artikel gaat over het domein Betrokken bewegen en heeft de volgende twee doelzinnen:

A. Oriënteren op beweegcontexten - de leerling oriënteert zich op beweegcontexten.

B. Beweegidentiteit ontwikkelen - de leerling onderzoekt welke beweegcontexten passen bij eigen voorkeuren.

Scan of klik [hier](#) naar de definitieve conceptkerndoelen inclusief toelichtingsdocument



Kerndoelen B&S po Betrokken bewegen

Kerndoel 40 De leerling geeft betekenis aan bewegen.

40A De leerling oriënteert zich op beweegcontexten.

Het gaat hierbij om:

- herkennen van verschillende beweegactiviteiten;
- verkennen van diverse beweegomgevingen en organisatievormen;
- onderscheiden van verschillende doelgroepen aan beweegactiviteiten;
- herkennen van verschillende motieven en doelen om deel te nemen aan bewegen en sporten;
- verkennen van de relatie tussen bewegen en welbevinden.

40B De leerling onderzoekt welke vormen van bewegen passen bij eigen voorkeuren.

Het gaat hierbij om:

- verwoorden welke ervaringen en welke beleving bewegen oproept;
- vergelijken van eigen interesses, kwaliteiten en motieven met die van de anderen;
- uitleggen hoe ervaringen worden beïnvloed door de beweegcontext;
- reflecteren op de eigen ontwikkeling in het bewegen;
- kiezen van beweegactiviteiten in verschillende contexten.

Kerndoelen B&S vo Betrokken bewegen

Kerndoel 45 De leerling geeft betekenis aan bewegen.

45A De leerling oriënteert zich op beweegcontexten.

Het gaat hierbij om:

- herkennen van verschillende beweegactiviteiten;
- verkennen van diverse beweegomgevingen en organisatievormen;
- onderscheiden van verschillende doelgroepen aan beweegactiviteiten;
- herkennen van verschillende motieven en doelen om deel te nemen aan bewegen en sporten;
- verkennen van de relatie tussen bewegen en welbevinden.

45B De leerling onderzoekt welke vormen van bewegen passen bij eigen voorkeuren.

Het gaat hierbij om:

- verwoorden welke ervaringen en welke beleving bewegen oproept;
- vergelijken van eigen interesses, kwaliteiten en motieven met die van de anderen;
- uitleggen hoe ervaringen worden beïnvloed door de beweegcontext;
- reflecteren op de eigen ontwikkeling in het bewegen;
- kiezen van beweegactiviteiten in verschillende contexten.

A. Oriënteren op beweegcontexten

Domein Betrokken bewegen

Kerndoel 40/45 De leerling geeft betekenis aan bewegen

Beweegcontexten

Kerndoel 40A/45A: De leerling oriënteert zich op beweegcontexten. De kerndoelen en de tekst 'het gaat hierbij om' zijn voor po (40A) en vo (45A) identiek. Het doel hiervan is dat po en vo met dezelfde leerdoelen aan het werk zijn, waarbij het werkveld zelf de doorlopende leerlijn en de bij een specifieke doelgroep horende leerdoelen bepaalt. Dat betekent dus een verschuiving van focus of diepgang op de vijf punten die beschreven zijn bij 'het gaat hierbij om', naarmate de leerling ouder wordt. Daarbij gaat SLO nog leerlijnen ontwikkelen en komt er een herziene versie van het Basisdocument bewegingsonderwijs.

De kern van het oriënteren op beweegcontexten wordt in het toelichtingsdocument kernachtig beschreven als 'welke beweegactiviteit staat centraal, in welke omgeving en op welke wijze georganiseerd, met wie en met welk doel en motief'. In het po, zeker in de onderbouw, zal de leerling vooral in de gymzaal veel verschillende beweegactiviteiten aangeboden krijgen, die ze samen met

andere kinderen uitvoeren met als doel hun beweegvaardigheid te vergroten, plezier in bewegen te stimuleren en te kijken wat ze leuk vinden en waar ze goed in zijn. In het po leg je als docent de verbinding met het buitenspelen of lessen koppelen aan actuele thema's. Denk hierbij aan een les over Olympische Spelen of een gezonde week. Ook kan er een koppeling zijn met de omgeving van de school door te gaan naar (beweeg-)parken en sportpleinen.

In het vo zullen regelmatig vragen gesteld worden als: wat doe je zelf aan sport of bewegen, waar, met wie en waarom en waartoe? In het vo worden activiteiten aangeboden die wat meer afspiegelingen zijn van reguliere sporten en actuele (populaire) beweegactiviteiten zoals padel of pickleball.

Herkenning po

De conceptkerndoelen vervangen de oude kerndoelen die zijn opgesteld in 2006. Daarin staat kerndoel 57: 'De leerlingen leren op een verantwoorde manier deelnemen aan de omringende bewegingscultuur en leren de hoofdbeginselen van de belangrijkste bewegings- en spelvormen ervaren en uitvoeren.' In deze oude karakteristiek komt de oriëntering op de bewegings- en sportcultuur terug, doordat leerlingen op een verantwoorde manier leren deelnemen aan de omringende bewegingscultuur. Hierin wordt uitgegaan van een vanzelfsprekende transfer tussen de lessen bewegingsonderwijs en de beweegcultuur buiten de les. Hierin zit nog geen activerende rol van de leerkracht of de les bewegingsonderwijs richting de omringende bewegingscultuur. In het nieuwe kerndoel komt deze rol van de vakleerkracht en de leerling sterker naar voren.

De vakleerkracht heeft een signalerende functie voor de sport- en beweegvoorkeur van de leerling. De rol van de vakleerkracht is om de leerling door te verwijzen naar een passende beweeg- en sportomgeving/activiteit/keuze/cultuur/plek. De (vak)leerkracht doet dit bijvoorbeeld in samenwerking met externe partijen zoals de buurtsportcoach of sportvereniging.

In de praktijk po

In samenwerking met de gemeente, sportverenigingen en buurtsportcoaches worden jaarlijks diverse beweegactiviteiten aangeboden. Dit gebeurt al vanaf groep 3, in een opbouwende leerlijn naar groep 8. Voorbeelden daarvan zijn:

- Sportclinics aanbieden in samenwerking met sportverenigingen of buurtsportcoaches. De clinics kunnen op school tijdens de les bewegingsonderwijs of op de locatie van een sportvereniging plaatsvinden.
- Sportdagen op school of op een specifieke sportlocatie om leerlingen te laten kennismaken met verschillende beweeg- en sportcontexten. Denk aan survival- of atletieksportdagen of sportdagen waarbij verschillende sportclinics worden aangeboden.
- Sporttoernooien/sportevenementen geven leerlingen de kans om binnen de context van specifieke sporten/beweegactiviteiten kennis te maken met verschillende organisatievormen zoals competitie-elementen.
- Buitenspelen als onderdeel van de les bewegingsonderwijs: een positieve transfer maken naar het leren van samenwerken, reguleren en samen regels en afspraken bedenken tijdens het buitenspelen. Bijvoorbeeld door spellen aan te bieden die je zowel in de gymzaal als op het schoolplein kunt spelen. Kinderen leren zo ook ontdekken of zij graag voor zichzelf, samen, mét of juist tegen anderen spelen.

In de praktijk vo

Een voorbeeld is een skatepark in het centrum dat is ontwikkeld door een groep skaters in samenwerking met de gemeente. Het skatepark genoot al snel volop belangstelling: een moeder met haar achtjarige zoontje op een stuntstep, een groepje skaters van 14 jaar en volwassenen die tussen of na werktijd even op inlineskates hun hoofd leegmaken. Allen genietend van rijden en glijden. Een uitgelezen kans om met schoolklassen de skatebaan te verkennen. Leerlingen mogen zelf meenemen waarmee ze kunnen skaten, steppen, skateboarden. Een lokale skate-expert geeft een clinic voor wie dat nog niet eerder heeft gedaan. Leerlingen helpen elkaar. De les wordt afgesloten met een demo van wie iets wil laten zien.



Herkenning vo

In conceptkerndoel 45A (domein Betrokken bewegen) staat dat leerlingen zich oriënteren op beweegcontexten. Dit herkennen we in het oude kerndoel 53: 'De leerling leert zich mede met het oog op buitenschoolse beoefening op praktische wijze te oriënteren op veel verschillende bewegingsactiviteiten in de bewegingscultuur en daarin de eigen mogelijkheden te verkennen'. Dit kerndoel is in het basisdocument onderbouw vo al uitgewerkt als een onderdeel waar leerlingen zich al vroeg oriënteren op de actuele bewegingscultuur. 'Met het oog op buitenschoolse beoefening op een praktische wijze' betekent dat er niet alleen bewegingsonderwijs in de gymzaal of op het sportveld wordt gegeven, maar dat leerlingen ook in aanraking komen met mogelijkheden in de directe omgeving van de school (zwembad, tennisbaan, bos, skatepark) en met diverse sportverenigingen. Als school wil je leerlingen laten kennismaken met actuele beweegmogelijkheden en beweegcontexten.

B. Onderzoeken van beweegvoorkeuren

Domein Betrokken bewegen
Kerndoel 40/45 De leerling geeft betekenis aan bewegen

Onderzoek eigen voorkeuren

Kerndoel 40B/45B: De leerling onderzoekt welke beweegcontexten passen bij eigen voorkeuren. In het toelichtingsdocument (pagina 39) wordt dit kerndoeldeel uitgelegd. Kinderen groeien op in een pluriforme en veranderende beweeg- en sportcultuur. Het wordt belangrijker voor leerlingen om hun verhouding tot bewegen te onderzoeken en te bepalen wat bij hen past. Dat leerlingen nadenken over hoe zij zichzelf zien als beweger, wat zij aan anderen laten zien en hoe anderen naar hen kijken als beweger en sporter. Door interesses te vergelijken wordt betekenis toegevoegd. Dit zal leerlingen helpen te bepalen hoe ze willen deelnemen aan bewegen en sport, nu en in de toekomst.

Onder de formulering 'het gaat hierbij om' worden vijf punten genoemd waaraan zowel in het po als onderbouw

In de praktijk po

Om aan het conceptkerndoel te voldoen zal het po in de toekomst de kinderen structureel gaan bevragen op hun beweegvoorkeuren en motieven om zo aan te sluiten op hun wensen voor bewegen en sporten. In de praktijk wordt er nog gezocht naar manieren om dit structureel aan te pakken. In sommige leerlingvolgsystemen wordt een eerste aanzet gedaan door leerlingen te vragen naar hun huidige sport en interesses en worden specifieke kinderen op weg naar sport en bewegen geholpen.

Een interessante ontwikkeling voor het po is het beweegadvies. In samenwerking met verschillende partners (o.a. Mulier Instituut, ALO-NED, Kenniscentrum Sport & Beweging, Alles in beweging, Volg Mij, BLOC, MOBAK, NOC*NSF) is de KVLO betrokken bij de ontwikkeling van beweegwijsheid, een digitaal middel om beweegmotieven inzichtelijk te maken en kinderen te voorzien van een beweegadvies op basis van *physical literacy*. Vakleerkrachten zullen hiermee een tool krijgen om kinderen te helpen hun eigen beweegidentiteit te onderzoeken, om zo te voldoen aan kerndoel 40B.

Scan of klik [hier](#) naar uitleg over Beweegwijsheid

**In de praktijk vo**

Als je uitgaat van een leven lang met plezier bewegen en de kerndoelen als geheel ziet, dan begin je in het po en eerste fase vo al met beweegidentiteit. In de eerste lessen wordt vaak gevraagd welke sport je doet en of er blessures zijn. Dat richt zich dan vooral op wedstrijd- en verenigingssport. Voor meer betekenisvolle informatie kun je beter vragen: wat deed of doe je aan bewegen, waarom, wat maakte dat je daarvoor koos en wat wil je leren of ontdekken? Zulke vragen stel je gedurende de gehele periode van het vo.

Sommige scholen geven geen cijfers meer voor de prestaties die leerlingen leveren bij atletiek, turnen en spel. De manier waarop je actief meedoet, samen met anderen, maar ook welke betekenis je geeft aan bewegen komt meer voorop te staan. Omdat scholen en docenten dat belangrijk vinden vragen ze daarvoor met regelmaat aandacht. Dat kan kort tijdens de les of aan het einde van een periode in een terugblik welke activiteiten zijn gedaan.

Die periodieke evaluatie op de lessen en beweegidentiteit zijn niet hetzelfde. Bij beweegidentiteit gaat het vooral om wat een leerling over zichzelf beschrijft of zich presenteert als beweger en als sporter. De kunst is leerlingen daarop te laten reflecteren zonder dat het veel tijd kost. Het helpt dan als het systematisch en regelmatig plaatsvindt en als datgene wat geëvalueerd wordt daarna de kans krijgt om te verbeteren.

vo aandacht besteed moet worden. Het gaat bij het onderzoeken van beweegvoorkeuren om het uitleggen en verwoorden van ervaringen, het vergelijken van interesses, kwaliteiten, motieven en het reflecteren en kiezen. Het zijn activiteiten die aandacht vragen. Expliciete aandacht waar pas in de bovenbouw po ruimte voor zal zijn. Door de onbekendheid met dit domein zal er nog volop geëxperimenteerd moeten worden. Tegelijkertijd wordt in het

toelichtingsdocument benadrukt dat het steeds belangrijker wordt voor leerlingen om hun verhouding tot bewegen te onderzoeken en te bepalen wat bij hen past. Ze groeien op in een veranderende beweegwereld die minder uitnodigt om te bewegen. Als het buiten school minder vanzelfsprekend wordt te gaan of te blijven bewegen, dan moeten we daar in de lessen bewegingsonderwijs meer aandacht aan besteden. De vraag is hoe dat effectief kan en gaat gebeuren

Praktijkvoorbeeld vo

Op Lek en Linge College in Culemborg is de sectie LO al jaren bezig met formatief handelen en hebben voor alle jaarlagen rubrics uitgewerkt die aansluiten bij de aanstaande (concept)kerndoelen. De nadruk ligt op het leerproces van zowel de ontwikkeling van bewegingsvaardigheden, als houding en afspraken, omgaan met elkaar en hoe ze reflecteren. Niveaus van deelname zijn beschreven als beginner, gevorderd en expert. Elke periode vullen de leerlingen voor zichzelf een woord-evaluatie in, aangevuld met een waardering van de docent bewegingsonderwijs/LO. De docent vat die elke periode samen in een korte woordelijke rapportage. In plaats van een cijfer komen dus kenmerken van bewegen van de leerlingen in woorden op het rapport. Door het formatieve handelen worden leerlingen meer eigenaar van hun eigen leerproces. Gaandeweg herkennen en waarderen leerlingen het woordrapport. Het zegt letterlijk veel meer dan een cijfer.

Voorbeeld van het woordrapport op Lek en Linge College. In de lessen LO worden rubrics gebruikt op drie niveaus: beginner, gevorderd, expert. Het woordrapport wordt door de leerling zelf ingevuld. De docent vat dit in korte zinnen samen.

Eindevaluatie periode 1	Niveau (B/G/E)	Uitleg
Studiehouding & afspraken		
Omgang met elkaar		
Ik heb mijn doel bereikt: <i>Ja/nee</i> <i>Leg uit waarom</i>		
Doel voor periode 2 Gebruik uit de rubric: <i>Ontwikkeling bewegingsvaardigheden</i> en/of Reflectie		
<i>Wat ga je doen om dit te behalen?</i>	<i>Start je zin met de volgende voorbeeldzin: "Ik ga vooraf ... en daarna ..." "Ik vraag hulp aan ... wanneer ..."</i>	

Voorbeeld 1 ingevuld deel door een leerling:

"Mijn leerdoel was om andere leerlingen te motiveren tijdens de les. Ik probeerde dit doel te bereiken door initiatief te nemen in een opdracht starten, maar dat vond ik lastig. Mijn doel voor volgende periode is om kritisch en concreet te benoemen wat ik daar beter in kan doen."

Woordrapport door docent in periode 1 bij deze leerling:

"Je bent een goede bewegener en gemotiveerd om nog beter te worden. Waar je in kunt leren is in je omgang met winst en verlies. Waar ligt jouw bijdrage en hoe kun je kritisch naar je eigen rol kijken? Zo kun je, naast fanatiek sporten, ook een prettige teamsfeer creëren."

Voorbeeld 2 ingevuld deel door een leerling:

"Mijn doel was om meer een leidende rol te nemen in teams. Dit heb ik bereikt door mee te denken in de teamindeling en de posities te organiseren (bij basketbal)."

Woordrapport door docent in periode 2 bij deze leerling:

"Je nam meer initiatief en je bent een speler die fair play belangrijk vindt."

Jouw rol heeft een positieve impact op het team."

elkaar helpen, omgaan met tegenslagen en tegen je grens aanlopen ervoor zorgen dat de les bewegingsonderwijs een miniatuur afspiegeling is van de 'echte buitenwereld'. Bewegingsonderwijs leert

leerlingen essentiële vaardigheden die niet alleen binnen bewegingsonderwijs of buitenspelen van belang zijn, maar ten bate komen van alle vakken binnen het onderwijs.

Het derde kerndoel Betrokken bewegen was voor ons als adviseurs de grootste uitdaging. Het ontdekken van je eigen beweegidentiteit en het verkennen, herkennen en ontdekken van beweegmotieven en beweegcontexten is vooral voor het po vernieuwend. Hoe dit in de praktijk vorm te geven heeft ons ook de nodige discussies opgeleverd. Vooral de vraag of dit haalbaar is in de onder- en middenbouw van het po lijkt voorsnog een spannende exercitie. Toch zien wij de waarde van dit kerndoel. Veel leerlingen haken in de pubertijd af bij sportverenigingen of bewegen en sport in het algemeen. Door de leerlingen te helpen richting beweegvormen die bij hen passen is de kans op blijvend deelnemen aan de bewegingscultuur groter. Bewegingsonderwijs en de vakleerkracht vervullen hierin een goede signalerende en stimulerende rol.

De set van kerndoelen geeft het vak bewegingsonderwijs waarde en wat ons betreft een degelijke en toekomstbestendige inhoud. Wij hebben alle vertrouwen dat ons enthousiaste en innovatieve werkveld mooie oplossingen zal vinden voor de uitdagingen die er nog liggen en dat we hiermee onze leerlingen een mooie basis geven voor een leven lang met plezier bewegen. ●



Scan of klik *hier* naar de gehele reeks (1-4) van team Onderwijs van KVLO over de conceptkerndoelen

**Bron**

SLO (2025). Definitieve conceptkerndoelen bewegen en sport. SLO. Verkregen op 18 december 2025, van <https://www.slo.nl/thema/meer/actualisatie-kerndoelen-examenprogramma/actualisatie-kerndoelen/>

Contact

onderwijs@kvlo.nl

Wiebe Faber, Oscar Scipio, Eric Swinkels en **Simone de Vries** zijn onderwijsadviseurs po en vo bij KVLO

Foto's

Eric Swinkels
Anita Riemersma

Kernwoorden

conceptkerndoelen, domein Betrokken bewegen, oriënteren op beweegvoorkeuren en beweegcontexten